

9. Zöldség-gyümölcs

A hazai zöldség- és gyümölcstermelés 2006. évi **kínálatának** becslésére az ártenenciákon kívül, a vetésterületet, valamint az egyes zöldség- és gyümölcsfajok termelésére vonatkozó évközi előrejelzéseit vettük figyelembe, ugyanakkor a bel- és külpiazi értékesítés információi alapján a kereslet változását becsültük meg. Az ágazat összes kibocsátásának előrejelzése mellett, az ágazat az összes termelésében, vagy külkereskedelmi forgalmában jelentős arányú zöldség- és gyümölcsfaj kínálatát külön-külön is bemutatjuk. (Megjegyezzük, hogy a zöldség- és gyümölcstermékek termelésének és árának alakulása között szoros összefüggés van, amit azonban a kereslet és kínálat alakulását meghatározó többi tényezőben – kivétel, behozatal, fogyasztás, ipari felhasználás stb.– bekövetkező változás még jelentősen módosíthat. 2006-ban, elsősorban az egyes gyümölcsfajok esetében, a termelés alakulása alapján nem várt árváltozásokat figyelhattunk meg.)

9.1. A zöldségfajok piaci és ártenenciái

9.1.1. Európai piaci tendenciák

Az EU zöldségtermelését 2006-ban is sújtotta a kedvezőtlen időjárás. Az előzetes becslések szerint a 2004-es év kiemelkedő termelésétől (63,6 millió t) a 2006. évi zöldségtermelés jelentősen elmaradt, a 2005-ös átlag alatti évét viszont valamivel meghaladta. Egyes tárolt termékek termelésében azonban jelentős visszaesést figyelhetünk meg.

A tárolt termékek közül a **sárgarépa** európai vetésterülete 2006-ban nem nőtt az előző évhez hasonlóan, 2006-ban a 2003. évinek már csupán a fele volt.

A jó minőségű, nagyméretű **vöröshagymából** is szűkös az európai kínálat, 2006 utolsó hónapjaiban erős árnövekedés kezdődött. A közepes és kisméretű termékből viszont bőséges a kínálat, így ebben a kategóriában inkább árcsökkenésre lehet számítani. Magyarország legjelentősebb beszállítója, Hollandia az első becslések alapján 2006-ban 16%-kal kevesebbet termelt – összesen 823 ezer tonnát – mint egy évvel korábban. A kedvezőtlen időjárás Lengyelországban is csökkentette a hagyma terméshozamát.

A **fejes káposzta** termésmennyisége az EU-25 országaiban – a sárgarépával és a vöröshagymával ellentétben –, 2006-ban összességében nagyobb volt, mint egy évvel korábban.

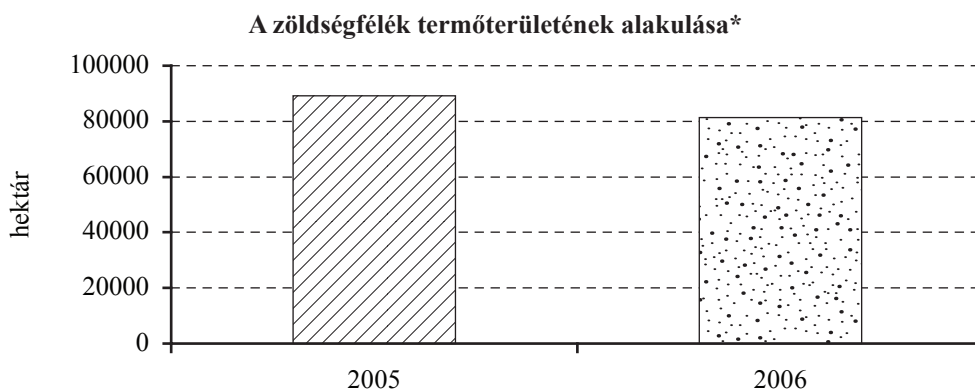
A **paradicsom-termelés** kilátásai is kedvezően alakultak 2006-ban. Spanyolországban 879 ezer tonna paradicsomot takarítottak be, ami 13%-kal több az egy évvel korabbinál. Ennek köszönhetően szeptembertől novemberig 29%-kal nőtt a spanyol termék kivitele az előző évhez képest. Hollandiában a paradicsom termőterülete 3%-kal nőtt 2006-ban, az előző évhez képest.

A **kígyóuborka** uniós termelése összességében stagnáló. Az EU kígyóuborka termelésének 60%-át adó Spanyolország és Hollandia termelése nem változott jelentősen 2006-ban. Enyhe növekedés tapasztalható Lengyelországban – a harmadik legnagyobb termelőnél –, azonban egyelőre a saját piacuk ellátására termelnek.

9.1.2. A hazai kínálat és a termelői árak alakulása

A zöldségfélék 2005. évi összes termelésen belüli mennyiségi aránnyal súlyozott termelői árindexe 2006-ban mintegy 22%-kal emelkedett az előző évhez képest (13. melléklet), amely visszavezethető nagyrészt a szántóföldi zöldségek vetésterületének 9%-os csökkenésére. Az ár és a terület változása alapján, és feltételezve, hogy a kereslet és kínálat alakulását meghatározó egyéb tényezőkben lényeges elmozdulás 2006-ban nem következett be, becslésünk szerint a 2006. évi zöldségtermelés (kínálat) 1600 ezer tonnára tehető, tehát lényegesen nem változik az előző év termeléséhez képest (28. ábra, 14. melléklet).

28. ábra

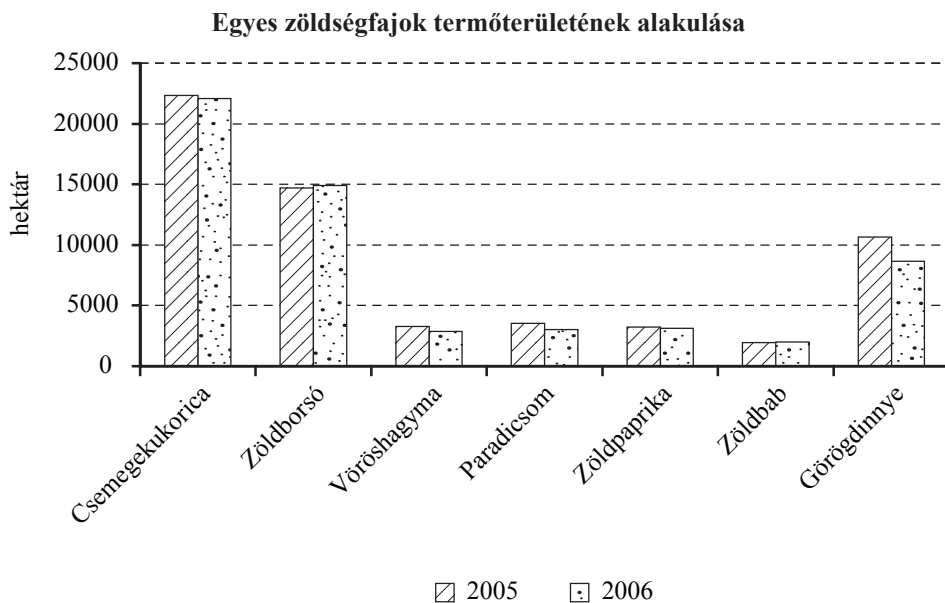

* A november 20-ig elvégzett mezőgazdasági munkák alapján
 Forrás: AKI Statisztikai Osztály

A szántóföldi vetésterület a **paradicsom** és **görögdinnye** esetében erőteljesen, a **vörshagymánál** enyhén csökkent (29. ábra). A csemegekukorica vetésterületének 2004 óta tartó csökkenése megállt, a **zöldpaprikáé** stagnáló, a **zöldborsóé** 10%-kal nőtt 2005-höz viszonyítva.

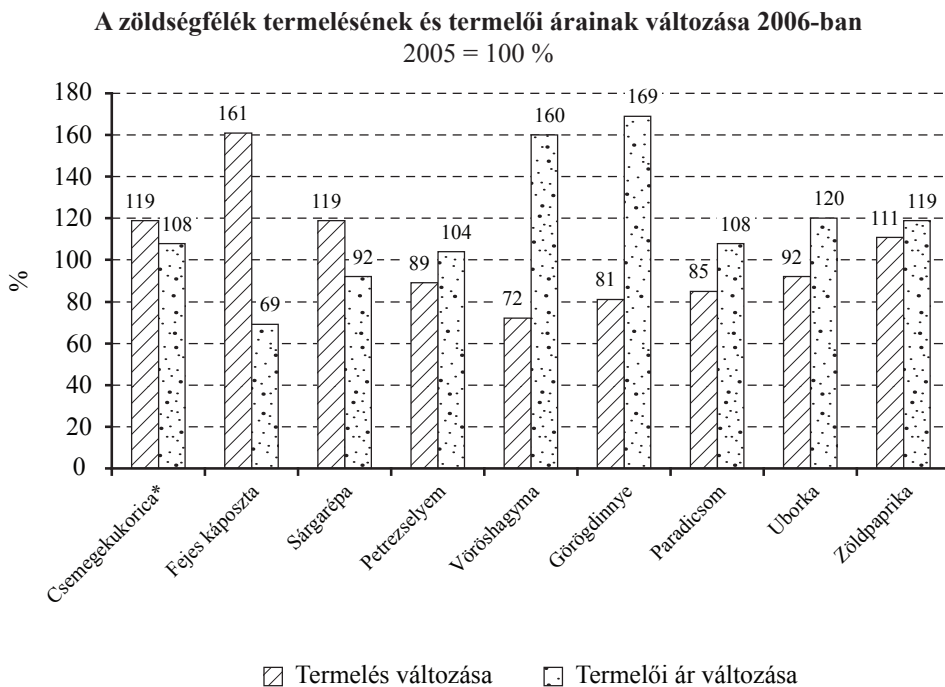
A zöldségféléken belül a **vörshagyma**, a **zöldpaprika** és a **görögdinnye** esetében nőtt erőteljesen a nagybani piaci termelői ár 2005-höz hasonlítva (30. ábra). A fentiek alapján az áremelkedés csak a görögdinnye esetében vezethető vissza a termelési kedv csökkenésével összefüggő vetésterület visszaszorulására. A görögdinnye esetében a 20%-os mennyiségcsökkenés – 214 ezer tonnáról 174 ezer tonnára – 69%-os áremelkedéssel járt. Az elmúlt évi betakarítású vörshagyma termelői ára 60%-kal emelkedett, ami a 30%-os termés-csökkenésének következménye. A **zöldpaprika** 11%-os termelésnövekedését, közel 20%-os áremelkedés követte. A **petrezselyem** termelése 11%-kal csökkent, melynek hatására termelői ára 4%-kal lett magasabb. A mennyiség közel 8%-os visszaesését becsljük az **uborka** termelésben, amelyet 20%-os árnövekedés kísért. Az EU tendenciájához hasonlóan a **fejes káposzta** termelése 60%-kal nőtt, a kínálati piac hatására 31%-kal csökkent a termelői ár. A **sárgarépa** termelésének 20%-os növekedése, illetve a **paradicsoménak** 15%-os csökkenése ellentétes az Unió termelésének alakulásával. A sárgarépa esetében a termelői ár 8%-kal csökkent, a paradicsom esetében 8%-kal nőtt.

29. ábra

* Az év közben végzett mezőgazdasági munkák alapján
 Forrás: AKI Statisztikai Osztály

30. ábra

* Felvásárlási ár változása

Forrás: AKI PÁIR; AKI Statisztikai Osztály: Tájékoztató az őszi mezőgazdasági munkákról; valamint KSH adatok alapján saját számítás

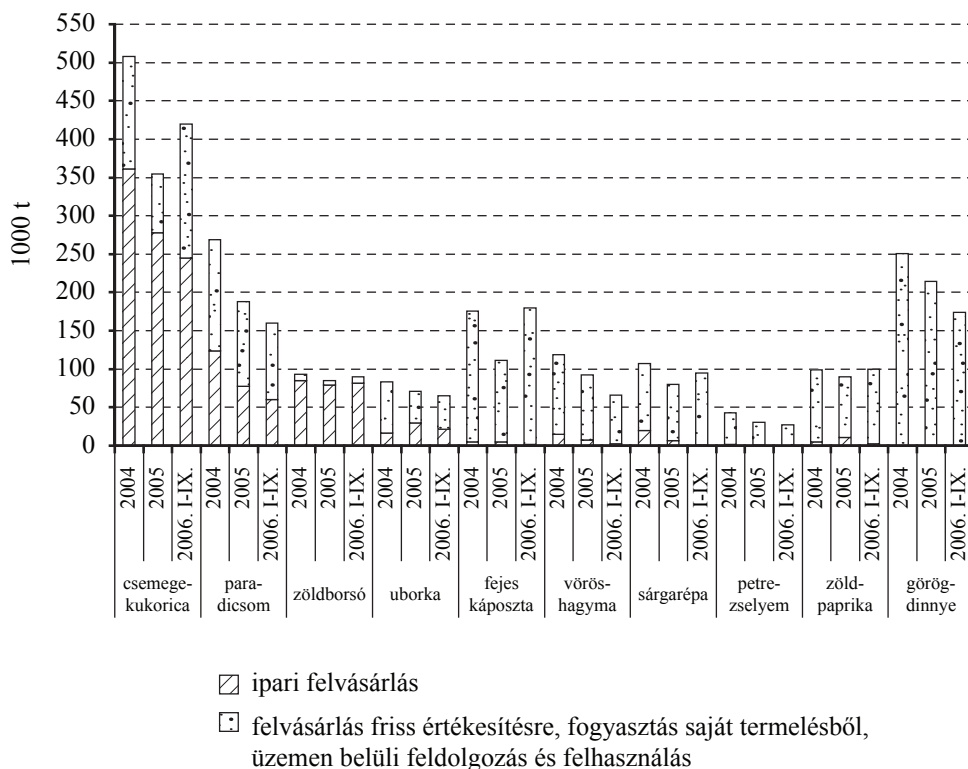
9.1.3. Bel- és külpiaci értékesítés

A hazai zöldségfélék értékesített mennyisége növekvő tendenciájú, a 2004-2005-ös években a megtermelt mennyiség mintegy 83%-át értékesítették, míg 2000-ben csupán a 72%-át. Szakmai előrejelzések alapján a belföldi zöldségfogyasztásban nem valószínűsíthető jelentős növekedés, így – az egy főre eső fogyasztást, valamint a külkereskedelmi mérleg alakulását az előző évvel nagyjából azonosnak tekintve –, **az értékesítés aránya a becsült termelés százalékában valószínűleg az előző évekhez hasonló lesz 2006-ban is.**

A felvásárlás a teljes termelés 43-48%-a volt 2004-ben és 2005-ben (14. melléklet), **2006-ban pedig a felvásárlás összes termelésen belüli arányát 49% körülre várjuk.** A felvásárlás arányának növekedését arra alapozzuk, hogy a KSH adatai alapján 2006. I-IX. hónapban, a becsült éves termelés 38%-a már felvásárlásra került, ugyanakkor a tárolt termékek (vöröshagyma, fejes káposzta, sárgarépa, petrezselyem) felvásárlása jobbra csak szeptember után válik jelentőssé. A teljes termelésből ipari feldolgozásra kerülő termés aránya is növekedett 2005-ben, az előző évhez képest (32%-ról 34%-ra). **2006 első kilenc hónapjában ez az arány 28%, amely becslésünk szerint év végére 35%-ra nőhet.** Az ipari célra történő felvásárlás arányának növekedése a feldolgozásra kerülő termékek belföldi kínálatának növekedéséből következik (31. ábra). (Az elmúlt években a csemegekukorica, a zöldborsó és a zöldbab több mint kétharmada került felvásárlásra, ipari feldolgozás céljából a teljes termelésből.)

31. ábra

A zöldségfélék termelői mérlege

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

A friss zöldség külkereskedelmi egyenlege (dinnyével) pozitív, azonban volumenében csökkenő (15. melléklet). (Meggjegyezzük, hogy a dinnye a KSH termelési statisztikájában a zöldségfajok, míg a külkereskedelmi statisztikában a gyümölcsök között szerepel.) A friss áru kivitelének aránya a teljes zöldségtermelésben, a 2004. évi 13,6%-ról 18%-ra növekedett 2005-ben, abszolút értékben azonban visszaesést mutatott (276 ezer tonnáról 267 ezer tonnára). A kivitelben legnagyobb arányt képviselő görögdinnye külföldön értékesített mennyisége 2006-ban már csak 50 ezer tonna, a 2003. évinek mintegy negyede. **Az összes zöldségféléből 2006. évre – a szokásosnál alacsonyabb európai kínálat következtében –, a 2004-2005. évekhez hasonló, 270 ezer tonna körüli kiszállítást tartunk valószínűnek.** A kivitel erőteljesebb növekedését lényegében a görögdinnye kiszállítások jelentős visszaesése akadályozta meg a 2006. évben.

A 2005. évi alacsony belföldi kínálatot a 2004. évihez képest magasabb behozatal növelte. A frisszöldség-behozatal aránya a teljes belföldi zöldségtermelésben 12%-ra nőtt 2005-ben az előző évi 9%-ról, abszolút mennyiségben azonban nem változott. **A 2006. évi behozatalt – az I-IX. hónap adatai alapján, valamint figyelembe véve a tárolt termékek kedvező hazai és a szokásosnál alacsonyabb európai kínálatát –, a 2004-2005. évekhez hasonlóra, közel 180 ezer tonnára becsüljük.**

9.2. A gyümölcsfélék piaci és ártendenciái

9.2.1. Európai piaci tendenciák

Az előrejelzések alapján az **EU gyümölcstermelése enyhén visszaesett 2006-ban, 2005-höz hasonlóan.**

Az EU **almatermelése** a becslések alapján 6%-kal maradt el az elmúlt négy év átlagától 2006-ban. A három legjelentősebb termelő – Lengyelország, Olaszország és Franciaország – betakarított mennyisége az átlagnál nagyobb mértékben, 5-10%-kal esett vissza. Az EU 2005. évi kedvezőtlen termésmennyisége következtében 2006-ban az uniós piacon növekedtek az almaárak. Figyelemre méltó, hogy az EU főbb alma-importőreinek (Chile, Új-Zéland, Dél-Afrika, Brazília) beszállításai is csökkentek, azonban Brazília kivételével a többi említett importőr termelési kilátásai 2007-re már előnyösebbek.

Az EU-25-ök 2006. évi **körtetermése** összességében hasonlóan alakult, mint az előző évben. Az átlagtól azonban jelentős eltérés tapasztalható az egyes tagállamokban. Az északi országokban kedvezőbb a termés az előzetes adatok szerint, a déliekben viszont visszaesett. A világviszonylatban is első három legnagyobb termelő közé tartozó Olaszország termelését, az előző évhez hasonló, 879 ezer tonnára becsülték. Az új tagállamokban viszont alacsonyabb lett a termés. Az EU-15-ök vezető körtefajtájának – a teljes termelés egyharmadát adó „Conference” – termelése 8%-kal magasabb lett 2006-ban, 2005-höz hasonlóan. A 13%-os részarányú „Vilmos” körte termelését az előző évvel egyezőnek, a 12%-os részarányú „Abate Fetel” fajtáét viszont 11%-kal magasabbra becsülték. A harmadik országok 2006. évi terméskilátásai összességében hasonlóak a 2005. évihez.

Az EU **őszibarack** és **nektarin** piacának 2002-2005 közötti túltermelési válságára a termelők ültetvény-felszámolással, illetve a telepítések mérséklésével reagáltak. Az intézkedések ellenére 2006-ban is jelentős mennyiséget, összességében közel 3,98 millió tonna őszibarackot és nektarint takarítottak be az előzetes adatok szerint. Spanyolország – az Unió

legnagyobb termelője – az előző évit 10 %-kal meghaladó termést takarított be 2006-ban. Az olasz termés viszont 4%-kal (1,66 millió t-ra), a görög 5%-kal csökkent a korábbi évhez képest.

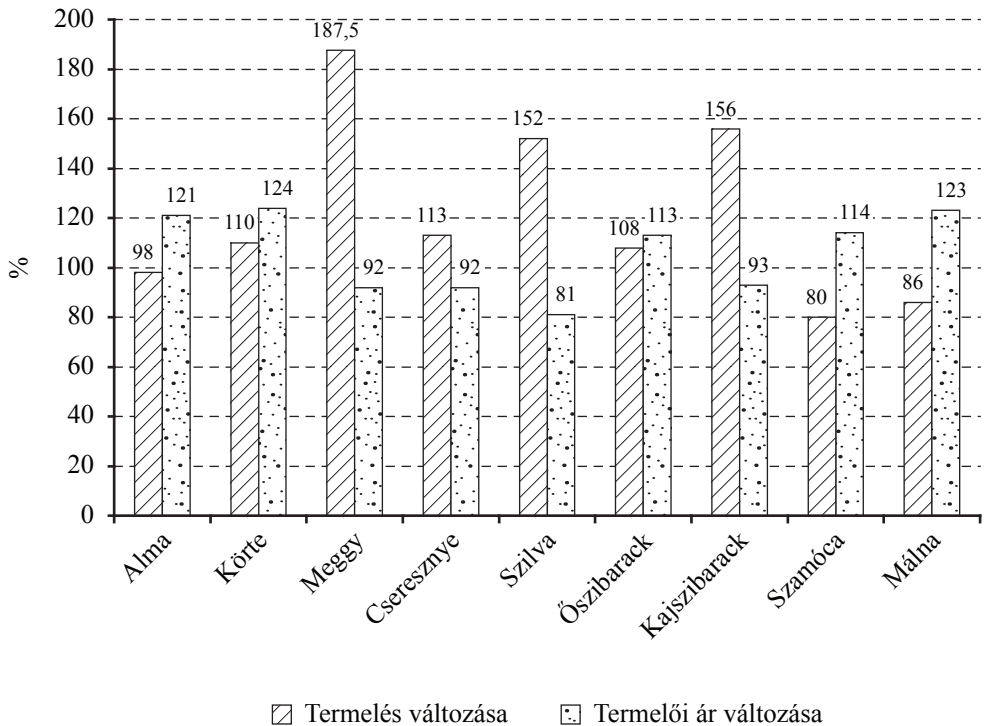
Egyes országok becslései alapján az EU-25-ök 2006. évi **szilvatermése** nem érte el az előző évi termelés szintjét. A három legnagyobb termelő – francia, spanyol, olasz – termelése visszaesett, illetve stagnált. A szilva frissen való értékesítésére törekvő Franciaország termelése kevéssel elmaradt az előző évitől. A spanyol 2005. évi rekordtermésnél a 2006. évi alacsonyabb lett. Lengyelországban a becslések szerint 93 ezer tonna körül alakult a termés, ami valamivel meghaladta a 2005. évit.

9.2.2. A hazai kínálat és a termelői árak alakulása

Az egyes gyümölcsfajok esetében a termelés és áralakulás közötti fordított irányú összefüggést 2006-ban, a kereslet és kínálat alakulását meghatározó többi tényezőben bekövetkező változás jelentősen módosította. **A hazai gyümölcsstermelés**, ellentétben az európai tendenciával, **10%-kal emelkedett 2006-ban (806 ezer tonna) az előzetes adatok alapján** (17. melléklet). A 2005. évi összes termelésen belüli mennyiségi aránnyal súlyozott termelői árindex (116,1%) alapján (16. melléklet) a hazai termelés csökkenését vártuk, azonban 2006-ban a belföldi gyümölcspiacra ható tényezők a kínálati oldal változása mellett jelentősen módosították a belföldi termelésű gyümölcsfélék iránti kereslet alakulását is. (A kereslet alakulására utaló, egész évre vonatkozó belföldi és külpiazi értékesítési adatok a 2006. évre még nem állnak rendelkezésre, azonban a lényeges tendenciák már felmérhetők.) Az európai piacon egyes gyümölcsfajokból kialakult hiány csökkentette a hazai behozatalt. Ha a belföldi keresletet változatlanok tekintjük is, **az európai piacon kialakult hiány miatt a kivitellel szembeni várakozások megnőttek, amelyek végül is a belföldi termelői árak emelkedését eredményezték.** Ugyanakkor a belföldi árak emelkedését nem csak az egyseges piacon fokozódó keresleti hatás növelte, hanem az ott kialakult magasabb árak közvetlenül is befolyásolták a magyar árak szintjét.

Az **alma** termésmennyisége 2%-kal csökkent, míg termelői ára 21%-kal növekedett 2006-ban, az előző évhez képest (32. ábra). Az **alma 2006. évi termelői árának növekedését befolyásoló valamennyi tényező (2006. évi összes behozatal és kivitel, illetve ipari felhasználás mennyisége) egyelőre még nem ismert**, viszont a hazai árak alakulását nagymértékben befolyásolták az uniós piaci folyamatok, amelyekben a 2006. évben változás állt be. Az uniós piac alacsony 2005. és 2006. évi termelése mellett csökkentek az EU-ba történő tengerentúli beszállítások is, amelyek az Unió 2006. évi kínálatának mérséklődését és az árak emelkedését okozták. Az áremelkedés a hazai piacon is éreztette hatását. Az alma mellett másik fontos, tárolásra is kerülő termékünk a **körte**, amelynek termelése – 24%-os áremelkedés mellett –, 10%-kal növekedett. A **cseresznye** és **meggy** termelésének növekedését jelzi a 8%-os termelői árcsökkenés az előző évhez képest. A cseresznye termelése 13%-kal, 9 ezer tonnára, míg a meggyé közel kétszeresére, 90 ezer tonnára nőtt. A **szilva** kínálatának másfélszeres növekedése (55 ezer tonna) 19%-os árcsökkenést eredményezett. A **kajsziparack** 7%-os árcsökkenése hátterében a kínálat 56%-os emelkedése húzódik. Ezzel ellentétben az **őszibarack** 8%-os termelésbővülését nem az ár visszaesése, hanem 13%-os emelkedése kísérte. A **bogyósok** közül a szamóca és a málna belföldi kínálatának 20%-kal, illetve 14%-kal történő visszaesését a szamóca esetében a termelői ár 14%-os, a málna esetében 23%-os emelkedése követte. (A felsorolt termékek termelésének és termelőinek árának százalékos változása az előző év bázisán került bemutatására.)

A gyümölcsfélék termelésének és termelői árainak változása 2006-ban
2005 = 100 %

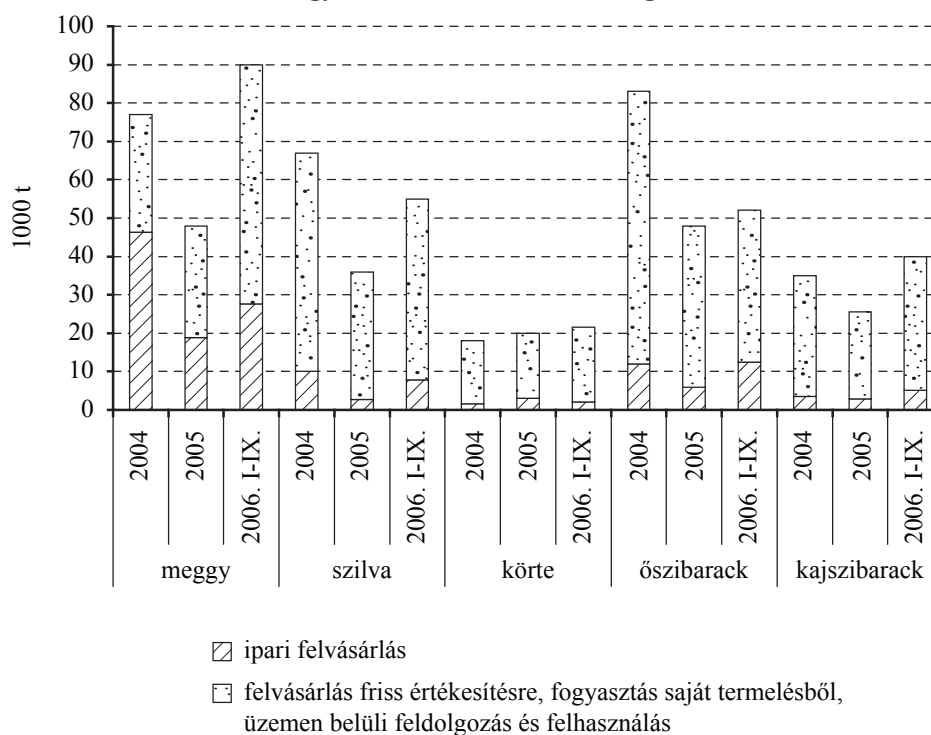
Forrás: AKI PÁIR; AKI Statisztikai Osztály: Tájékoztató az őszi mezőgazdasági munkákról; valamint KSH adatok alapján saját számítás

9.2.3. Bel- és külpiazi értékesítés

A gyümölcsfélék teljes belföldi termelésének 81%-át értékesítették a 2002-2004. években, 2005-ben azonban a belföldi termelés csökkenése és ezzel párhuzamosan a saját felhasználás mennyiségének stagnálása következtében az értékesítés aránya a termelésben 78%-ra csökkent. **Az értékesítésre kerülő mennyiség kevéssel 80% feletti részarányát valószínűsítjük 2006-ban, a termelés 10%-os növekedése alapján, feltételezve az egy főre eső fogyasztás stagnálását, és a kivitel javulását is.**

A felvásárolt mennyiség a teljes termelés 34%-a volt 2004-ben és 26%-a 2005-ben (17. melléklet). **A felvásárlás arányát 30%-ra várjuk 2006-ban, a teljes termelés növekedésének következményeként.** Az összes felvásárlásból **feldolgozásra kerülő gyümölcsfélék teljes termeléshez viszonyított arányát** pedig – a hazai termelés növekedése, valamint az EU vezető termelőinek kínálatcsökkenése alapján – **25-28%-ra becsüljük 2006-ban.** A teljes termelésből az alma, a meggy, valamint a málna közel egyharmada kerül felvásárlásra ipari feldolgozás céljából (33. ábra). **A közvetlenül piacon értékesített mennyiség jelentős növekedését figyelhetjük meg** a csatlakozás évétől, mert a termelők ezen az értékesítési csatornán keresztül magasabb jövedelemhez, és azonnali bevételhez juthatnak.

A gyümölcsfélék termelői mérlege

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

Magyarország gyümölcstermelésének (dinnye nélkül) külkereskedelmi egyenlege negatív, az exporttal csökkentett belföldi termelés, valamint még 136-160 ezer tonna gyümölcs behozatala elégítette ki a hazai keresletet, 2003-2005 között.

A kivitel aránya a teljes termelésből (dinnye nélkül) 9-12%-ot tett ki 2003-2005. évek között. 2006. I-IX. hónapban a teljes hazai termelés 9,7%-a került külpiacra (18. melléklet). A friss **alma** kiszállítása folyamatosan növekedett 2003 óta, 2005-ben háromszorosa, 2006. I-IX. hónapban pedig már több mint kétszerese volt a 2003. évének. A **csonthejas** gyümölcsök külpiacokon történő értékesítése 2006. I-IX. hónapban kétszerese a 2005 egész évben kivitt mennyiségnek. A 2006. évi termelés, valamint a kiviteli lehetőségek javulása következtében, **2006-ban közel 100 ezer tonnára becsüljük a gyümölcsfélék külpiacra értékesített mennyiségét.**

A gyümölcsfélék behozatala 2003 óta enyhén növekvő (2003-ban 233 ezer tonna, 2005-ben 247 ezer tonna). 2006 I-IX. hónapok adatai, valamint az egységes gyümölcs piac főbb jellemzői alapján a **2006. évi teljes beszállított mennyiséget megközelítőleg** valamivel alacsonyabbra, **210 ezer tonna körülire várjuk**. A behozatal termékszerkezetében jelentős változást tapasztalhatunk. A jelenlegi tendenciák alapján a déligyümölcsök beszállított mennyisége csökkenő, a hazánkban is jól megtermelhető gyümölcsök aránya viszont növekvő. (Megjegyezzük, hogy ez a változás csak a belföldi termelés főszezonján kívüli hónapokra érvényes.)

A kiszállítások várható növekedése és a behozatal visszaesése mellett a gyümölcsstermelés külkereskedelmi mérlege azonban továbbra is negatív.

A feldolgozott zöldség- és gyümölcsstermékek külkereskedelmi egyenlege pozitív, azonban enyhén csökkenő (325 ezer 2003-ban, 279 ezer 2005-ben) (19. melléklet). Az egyenleg stagnálását valószínűsítjük 2006-ban.

